

gyobb szerepekben, a másik pedig a tajvani társíró-rendező, Tsou Shih-ching, aki az összes későbbi műve producere lesz. Bár a készítése idején alig volt látható, Sean Baker felértékelődését és aktuális sztárustátuszát jól jelzi, hogy idén a *Take Out* a legendás Criterion Collection kiadásában jelenik meg.

A négy évvel későbbi *Prince of Broadway* a bevándorló közegekben marad, de ezúttal egy hamisított márkás termékeket áruló fekete csoportot ismerünk meg. A Lucky nevű főhős az utcán szólítja le a reménybeli vevőket, majd barátja boltjának hátsó helyiségébe kíséri őket. Egy nap azonban megjelenik az exbarátnője és két hétre ráhagy egy kisbabát, akinek Lucky eddig a létezéséről sem tudott. Ahogyan az várható, az egzaltált és indulatos nő a két hét leteltével sem jelenik meg, Lucky pedig egyre nehezebben küzd meg a semmiből jött apaság terheivel, ahogy szorul a hurok körülötte: összevész a barátnőjével, kirabolják, végső csapásként pedig rajtaütnek a hatóságok a bolton.

A *Prince of Broadway* a későbbi Sean Baker-filmek egyik jellegzetes részkérdését vezeti be: a szintén önmagukat játsszó, amatőr szereplők a felszínen többnek akarnak tűnni, mint ami a va-

lói társadalmi státuszukból következne. A (hamis) márkás ruhák, cipők mind státuszszimbólumok, miközben otthon Lucky matracon alszik és ételre is alig van pénze. Baker ezúttal nem anyagi, hanem erkölcsi feloldást ad a főhősének: Lucky gyanítja, hogy a kicsi (akinek a nevét sem tudja) nem az ő gyereke, hiszen a bőre is jóval világosabb, ezért DNS-tesztet csináltat. Az eredményt azonban fél megnézni, barátja pedig kegyeletből azt hazudja, hogy ő az apa – ekkorra ugyanis már látszik, hogy milyen jó hatással van rá a gyerek, akit az egész közösség is a szívébe zár. A 2008-as filmben még csak nyomokban van meg az a líraiság, ami később kivirágzik: ez kell ahhoz, hogy még inkább megszeressük Sean Baker hőseit és a csip-csup életük lekösse a figyelmünket.

Előző filmjei New York-i helyszíne után Sean Baker Los Angelesbe repít, az esős, havas nagyvárost felváltja az örök nyár, a napsárga, narancssárga uralma. A 2012-es *Starlet* mutatja fel Baker eddigi legnagyobb sztárját: ő Dree Hemingway (Ernest dédunokája), sikeres modell; eredetileg tehát ő sem volt színész, azóta azonban több független-filmben játszott. Másik fő-

szerelője, Besedka Johnson szintén modellikedett, de vagy ötven évvel korábban, első és egyetlen filmszerepét pedig ekkor, 85 évesen kapta. A *Starlet* főhőse a fiatal és unatkozó Jane, akiről a film feléig csak sejteni lehet, hogy mi-ből él – pornósztárnész, de nem a nagy-menő fajta, így az ideje nagyrésztében San Fernando-völgyben lófrál. Így találkozik az idős és mogorva Sadie-vel, akitől garázsvásáron vesz egy termoszt. Otthon azonban észreveszi, hogy a termoszt tele van pénzzel.

A *Starlet* meglepően derűs és könnyű film annak ellenére, hogy Jane viselkedése morálisan erősen megkérdőjelezhető: úgy dönt, nem adja vissza a pénzt, viszont a zaklatás határáig üldözi Sadie-t, folyton felajánlja neki a segítségét, szíveségeket tesz, mígnem összebarátkoznak. A képletet bonyolítja, hogy idővel kiderül, Sadie-nek rengeteg pénze van, azonban a legnagyobb szórakozása a heti bingóparti, így Jane voltaképpen jót tesz azzal, hogy szórakoztatja őt – a saját pénzén. A szokatlan párost a magányi köti össze – a hiányzó anya/nagymama, illetve lány szerepét töltik be egymás életében. A *Starlet*ben tehát nem az okoz gondot, hogy nincs pénz, hanem az,

„Kallódó amerikaiak, elvesztegetett életek”
(Sean Baker: *Tangerine*)

hogyan van – a film tétje pedig az, túléli-e a kapcsolatuk, hogy ingoványos talajra épült. Baker ezúttal is szép, lírai lezárást ad a filmjének, amellyel megkezdi a kalldó amerikaiak, elvesztegetett életek feltérképezését. A *Starlet* újabb művészi együttműködést indít el: innentől Baker az összes forgatókönyvét Chris Bergochsal közösen írja (akivel korábban a *Greg the Bunny* dolgozott együtt).

ITT ÉLNI, DE HOGYAN

Az áttörést a következő darab, a *Tangerine* hozta meg Sean Baker karrierjében: a film a témájával és a kivitelezésével is felhívta magára a figyelmet, hiszen a Los Angeles-i transzsnemű közösségben játszódik, illetve költségvetési okokból iPhone-okkal forgatták. A börtönből szabadult transz prostituált a legjobb barátnőjétől megtudja, hogy strici párja hűtlen volt hozzá, majd megkezdődik a vad hajsza a férfi és a szeretője után. A *Tangerine*-ben jóval excentrikusabb karakterek szerepelnek, mint a korábbi darabokban, ez egy hangos film – legutóbb a *Four Letter Words*-ben beszéltek ennyit. A filmet betöltik a kaotikus energiák elsősorban a főszereplőknek, Sin-Dee Rellának köszönhetően – a karakterek mégsem önmaguk paródiájának érződnek, hitelesek maradnak.

A *Tangerine* atipikusan ugyan, de karácsonyi film, hiszen Los Angelesben karácsonykor is kánikula van, Baker azonban a család, a szeretet, az együttlét kérdéseit firtatja. Érzékenysége most mutatkozik meg a legerősebben: a társadalom nagyrésze által minimum gyanakodva szemlélte, de inkább megbélyegzett transz nőket természetesen mutatja be, hagyja, hogy elmeséljenek egy igazán autentikusnak érződő történetet – a saját történetüket. A sodró lendületű film nem mentes az erőszaktól sem, ennek azonban általában nem a transzok az elszenvedői – ebben a közegben a cisz ember a kívülálló. Az ellenük irányuló előítéletekkel és gyűlölettel csak az utolsó jelenetek egyikében találkozunk. A mindennapok csúf oldala azonban ismét az összetartást váltja ki a barátnőkből azok után, hogy a film vezérfonala eddig épp, hogy az árulás volt (a motívum a *Starlet*-ben is felbukkant). A *Tangerine*-t a transz reprezentáció igazi mérföldköveként ünnepelték, a film igazi erénye azonban az, hogy tükres, ellentmondásos, megosztó karaktereket vonultat fel, tehát épp a komplexitá-

sukban fogadtatja el a hőseit, a hollywoodi mainstream filmek simára nyalt, szerethetővé maszkírozott karaktereivel ellentétben.

A 2017-es *Floridai álomban* Sean Baker változtatott a történetmesélés módján: a gyermeki szemszög hiteléhez nyúlt egy szívszorító dráma elmesélésének érdekében. Főhősei, a hatéves Moonee és kis barátai végignevetik és -bohóckodják a filmet, amely lassan mégis elkomorodik és egy könnyes fináléban csúcsosodik ki. A főszereplők ezúttal a floridai Disney World hátsó udvarának lakói, ahol ugyan minden lila és rózsaszín, de ez mégiscsak egy leszakadt motel, ahová a turisták csak véletlenül tévednek, a szobákban szegény családok élnek állandó jelleggel. Moonee számára azonban ez maga a gyerekkor csodája, a nyomorban is a játékot, kalandot találja meg, bevált rituáléi, szórakozási lehetőségei vannak. A koraérett, a jég hátán is megélő kislány messze van a megszokott cuki gyerekkarakterektől, ahogyan az anyja, Halley sem szereotíp: a maga módján szerető anya, de alkalmatlan a gyereknevelésre, félig maga is gyerek, aki hétről hétre él, még az ételt is szívességből kapja és a gyermekvédelem

„A saját közegükben mozognak”

(Sean Baker: *Starlet* – Dree Hemingway és Besedka Johnson)

állandóan fenyegeti. A hasonló filmekkel ellentétben azonban Halley zűrés élete sokáig a háttérben marad, Moonee számára mindez a játék része – ahogyan a *Starletben*, úgy itt is sokáig lebeg, hogy a nő honnan szerzi a pénze egy részét.

A *Floridai álom* a leszakadó amerikai régiók problémáját érinti a fiatalok szemszögéből, olyan hasonló filmekkel együtt, mint *A messzi dél vadjai* vagy az *American Honey*. A főhősök itt is jobb életre és csillogóbb külsőségekre vágnak, de nem igazán tesznek értük semmit, miközben a lehetőségek sem adták a kitöréshez. Az előző filmekhez hasonlóan itt is felmerül a szövetség és az árulás problémája, jogosan: bár a motel közössége összetart, Moonee és Halley annyiszor húzzák ki a gyufát, hogy azt már sem a barátai nem tolerálják, sem az őket óvó menedzser (Willem Dafoe) nem képes elsikálni. A 35 mm-es filmre forgatott *Floridai álommal* megérkezett a Sean Baker-filmekbe az első A-listás sztár Dafoe személyében, aki többek közt Oscar-jelölést is kapott a mellékszerepéért. A díjszezon figyelme érthető: ez Baker leginkább Oscar-kompatibilis filmje, hiszen formailag és elbeszélésmódjában is szabálykövetőbb és kevésbé

„Végig pengeélen táncol”

(Sean Baker: *Vörös rakéta* – Simon Rex)

provokatív, mint az előtte és utána következő – ettől mégsem érződik kevesebbnek, ugyanúgy igaz és különleges történetet mutat fel, ami ezúttal kifejezetten megható is.

Sean Baker legfrissebb filmje, a *Vörös rakéta* lazán kapcsolódik a *Starlet*hez, hiszen az alapötlete annak a forgatásán merült fel, viszont kaotikus hangulatában, az örült rohangálást tekintve inkább a *Tangerine*-hez közelít. Hősünk ezúttal egy férfi pornósztár, aki a csúcson túl, utolsó lehetőségként tér vissza texasi szülővárosába. Mikey (akit ezúttal egy hivatásos, de rehabilitációra szorult színész, Simon Rex játszik) igazi antihős, simlis manipulátor, aki mindent és mindenkit gátlástalanul kihasznál, míg nem találkozik az iparvárosi Lolitával, Strawberryvel, aki kifog rajta. A fánküzlet szemérmetlenül erotikus, 17 éves eladója okosabb, vadabb és önállóbb, mint első pillantásra látszik, a gyermeklelkű Mikey pedig egyre nagyobb bajba kerül amiatt, hogy nem tud ellenállni neki és nagyravágyó tervek szöveget vele – természetesen a pornóiparban.

A covid-produkcióként, maroknyi stábal, 16 mm-re forgatott *Vörös rakéta* előnyt kovácsol a kényszerhelyzetből, az üres, végtelen terek és a kevés szerep-

lő remekül illik az egykori határvidéken játszódó történethez, amely a provinciá-lizmus és az amerikai álom ütközéséről, a csillogó (pornó)sztrávilág legendáinak illékonyágáról szól – a politika is jobban beszűrődik, mint Bakernél megszokhattuk. Bizonyos szempontból ez Baker legmegosztóbb filmje, mert Mikey személyében egy kifejezetten kártékony, mérgező embert ismerünk meg, a rendező viszont ezúttal sem ítélkezik, igaz, nem is állítja be követendő példának őt. Mikey végig pengeélen táncol, megalázó helyzetekbe kerül, de mindig kidumálja magát, nézőként pedig mellette ülünk a hullámvasúton és talán egy kicsit meg is sajnáljuk. Ijesztő az a nihil és létbizonytalanság, ami a férfi környezetében feltárul, a *Vörös rakéta* mégis Baker eddigi leghumorosabb filmje, és ez is Mikeynek köszönhető. Baker az eseteket felkarolja, a pökhendi, hamis figurákat viszont kineveti. Egy Sean Baker-filmben mindenki azt kapja, amit megérdemel, nincs ez másként itt sem.

VÖRÖS RAKÉTA (Red Rocket) – amerikai, 2021. Rendezte: **Sean Baker**. Írta: **Chris Berdoch** és **Sean Baker**. Kép: **Drew Daniels**. Szereplők: **Simon Rex** (Mikey), **Bree Elrod** (Lexi), **Suzanna Son** (Strawberry), **Brenda Deiss** (Lil). Gyártó: **Cre Film**. Forgalmazó: **Pannónia Entertainment**. Feliratos. 128 perc.